

Den engelske syge

Nils Groes

AKF, Amternes og Kommunernes Forskningsinstitut

Det myldrer for tiden med spændende publikationer om velfærdsstatens krise i Europa og USA. For en dansker må den engelske model være af særlig interesse; men er den på vej til Danmark? En ny rapport om de engelske tilstande, Rowntree-rapporten om Indkomster og Velstand tegner et dystert billede af den engelske syge.

1. Truslen mod velfærdsstaten

Den nordiske velfærdsmodel er kommet under pres som følge af den internationale liberalisering. Den frygt lurer i hvert fald og er ikke blevet mindre ved etableringen af EU's indre marked og planerne om en økonomisk-monetær union (jf. fx Groes m.fl., 1994 og Sørensen, 1995). Den fri bevægelighed af varer, arbejdskraft og kapital gør det svært at opretholde beskatningen af kapitalindkomst og den progressive personskat. Og dermed at finansiere velfærdsstaten, som vi kender den.

Hertil kommer transport- og kommunikationssystemernes stedse større effektivitet. De medvirker til, at nationale skel bliver mindre, også kulturelt. Fra satellitterne bliver vi alle bombarderet af de samme tv-serier, film, nyheder og reklamer, vi køber de samme mærkevarer i den samme slags butikker – ja, om det så er madkulturen, så sluger vi den samme slags junk food – colaer og burgerbarer dukker op som paddehatte kloden rundt.

Internationaliseringen af økonomi og kultur gør det lettere at flytte. Det kan betyde, at velhavere forlader kongeriget, mens fattige flytter hertil. Den ene part har ikke mere lyst til at betale gildet, den anden vil gerne deltage i det. Incitamentet til at indgå en social kontrakt synes at smuldre for A-holdet, mens andre malker systemet uden tanke på konsekvenserne (eller måske ligger solidariteten for nationalstaten på et lille sted for en og anden indbygger). Og den sociale kontrol fungerer ikke som tilforn i de små, lokale samfund.

Hvis denne analyse har noget på sig, er det nok værd at kigge på andre samfundsmodeller i nærliggende lande. England forekommer af

flere grunde særlig interessant: det er ikke kun Bonde Nielsen, som er flyttet til London; omvendt synes ikke alle i samme stad at trives lige godt. Og spørgsmålet er, om den engelske syge er på vej over Nordsoen?

2. Rowntree-rapporten

For den, som ikke er vældig fortrolig med angelsaksiske forhold er der netop kommet en farvestrålende, glittet, men ikke uinteressant publikation fra »The Joseph Rowntree Foundation« med titlen »En undersøgelse af indkomst og velstand« – i England forstås. Den bringer måske ikke så forfærdelig mange nyheder til torvs, men giver et foruroligende indblik i forhold og udvikling i indkomstfordelingen i Storbritannien.

Rowntree-rapporten består af to bind. Svaret for det første har en gruppe pinger, hvis formand var Sir Peter Barclay, tidligere rådgiver for Margaret Thatcher om socialpolitikken. Også regeringens nuværende rådgiver var med. Det samme var lederne af det engelske LO (TUC), Amtsrådsforeningen og Britisk Industri samt forsknings- og velgørenhedsinstitutioner.

Gruppens sekretær, John Hills fra London School of Economics, har alene ansvaret for andet bind, der tjener som dokumentation for gruppens konklusioner.

Første bind består af tre dele: en analyse af udviklingen i indkomster og ulighed, en vurdering af konsekvenserne af den ændrede indkomstfordeling og endelig forslag til en ny politik. Det er især 1. del (samt bind 2) som kan få en dansker op af divaneseeren.

3. Uligheden

For guderne skal vide, at uligheden er vokset i UK. Figur 1 viser udviklingen i ulighed siden 1949, målt ved hjælp af ginikoefficienter. Figuren indicerer, at uligheden i 1990 var større end på noget andet tidspunkt siden anden verdenskrig.

Figur 2 viser udviklingen i uligheden for en række i-lande, igen målt ved ginikoefficienter.

Den engelske syge

Nils Groes

AKF, Amternes og Kommunernes Forskningsinstitut

Det myldrer for tiden med spændende publikationer om velfærdsstatens krise i Europa og USA. For en dansker må den engelske model være af særlig interesse; men er den på vej til Danmark? En ny rapport om de engelske tilstande, Rowntree-rapporten om Indkomster og Velstand tegner et dystert billede af den engelske syge.

1. Truslen mod velfærdsstaten

Den nordiske velfærdsmodel er kommet under pres som følge af den internationale liberalisering. Den frygt lurer i hvert fald og er ikke blevet mindre ved etableringen af EU's indre marked og planerne om en økonomisk-monetær union (jf. fx Groes m.fl., 1994 og Sørensen, 1995). Den fri bevægelighed af varer, arbejdskraft og kapital gør det svært at oprettholde beskatningen af kapitalindkomst og den progressive personskat. Og dermed at finansiere velfærdsstaten, som vi kender den.

Hertil kommer transport- og kommunikationssystemernes stedse større effektivitet. De medvirker til, at nationale skel bliver mindre, også kulturelt. Fra satellitterne bliver vi alle bombarderet af de samme tv-serier, film, nyheder og reklamer, vi køber de samme mærkevarer i den samme slags butikker – ja, om det så er madkulturen, så sluger vi den samme slags junk food – colaer og burgerbarer dukker op som paddehatte kloden rundt.

Internationaliseringen af økonomi og kultur gør det lettere at flytte. Det kan betyde, at velhavere forlader kongeriget, mens fattige flytter hertil. Den ene part har ikke mere lyst til at betale gildet, den anden vil gerne deltage i det. Incitamentet til at indgå en social kontrakt synes at smuldre for A-holdet, mens andre malker systemet uden tanke på konsekvenserne (eller måske ligger solidariteten for nationalstaten på et lille sted for en og anden indbygger). Og den sociale kontrol fungerer ikke som tilforn i de små, lokale samfund.

Hvis denne analyse har noget på sig, er det nok værd at kigge på andre samfundsmodeller i nærliggende lande. England forekommer af

flere grunde særlig interessant: det er ikke kun Bonde Nielsen, som er flyttet til London; omvendt synes ikke alle i samme stad at trives lige godt. Og spørgsmålet er, om den engelske syge er på vej over Nordsoen?

2. Rowntree-rapporten

For den, som ikke er vældig fortrolig med angelsaksiske forhold er der netop kommet en farvestrålende, glittet, men ikke uinteressant publikation fra »The Joseph Rowntree Foundation« med titlen »En undersøgelse af indkomst og velstand« – i England forstås. Den bringer måske ikke så forfærdelig mange nyheder til torvs, men giver et foruroligende indblik i forhold og udvikling i indkomstfordelingen i Storbritannien.

Rowntree-rapporten består af to bind. Svaret for det første har en gruppe pinger, hvis formand var Sir Peter Barclay, tidligere rådgiver for Margaret Thatcher om socialpolitikken. Også regeringens nuværende rådgiver var med. Det samme var lederne af det engelske LO (TUC), Amtsrådsforeningen og Britisk Industri samt forsknings- og velgørenhedsinstitutioner.

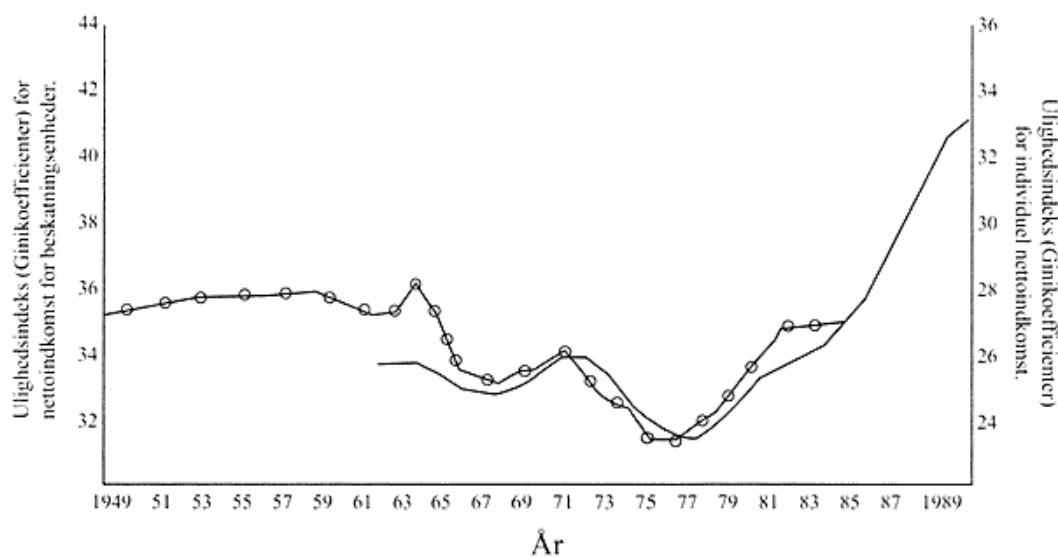
Gruppens sekretær, John Hills fra London School of Economics, har alene ansvaret for andet bind, der tjener som dokumentation for gruppens konklusioner.

Første bind består af tre dele: en analyse af udviklingen i indkomster og ulighed, en vurdering af konsekvenserne af den ændrede indkomstfordeling og endelig forslag til en ny politik. Det er især 1. del (samt bind 2) som kan få en dansker op af divaneseeren.

3. Uligheden

For guderne skal vide, at uligheden er vokset i UK. Figur 1 viser udviklingen i ulighed siden 1949, målt ved hjælp af ginikoefficienter. Figuren indicerer, at uligheden i 1990 var større end på noget andet tidspunkt siden anden verdenskrig.

Figur 2 viser udviklingen i uligheden for en række i-lande, igen målt ved ginikoefficienter.



Figur 1. Indkomstulighed i England.

Note: Figuren viser, at efter et fald fra begyndelsen af 60'erne er indkomstuligheden steget kraftigt siden midten af 70'erne, jf. også fig. 3.

Kilde: Rowntree-rapporten, som igen har data fra Atkinson & Micklewright (1992) for kurven tv. og Goodman & Webb (1994) for kurven th.

Perioderne er valgt, så de skulle dække samme konjunkturfaser. Helt generelt synes der at være en tendens til stigende ulighed, ikke mindst blandt lande med højt velfærdsniveau. Undtagelserne er Danmark, Canada og Finland; men mon dog Finland stadig hører til de særligt udvalgte? Derimod fremgår det af Hummelgaard (1994), at uligheden ikke er steget i Danmark fra 1981 til 1991.

Ifølge Rowntree-rapportens tal er forskellene mellem rige og fattige steget stærkt i England, og det fra et udgangspunkt med relativt stor ulighed (sammenlignet med fx Sverige og Norge, omend niveauet var lavere end i USA). Figur 2 er blevet kritiseret, fordi den viser udviklingen i forskellige perioder for forskellige lande. Det var der altså en idé i, men under en debat på London School of Economics har John Hills sidenhen vist, at den miserable placering for UK også gælder, hvis man ser på samme periode for alle lande.

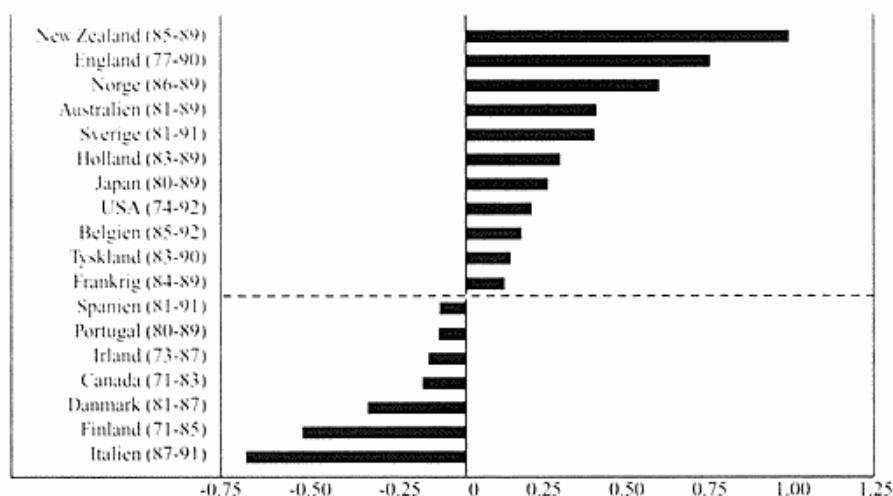
Men én ting er ginikoefficienter for hele nationer. De kan som bekendt dække over mange sære sammenhænge, jf. afsnit 6. Figur 3 viser lidt mere håndfast, hvordan indkomstudviklingen har været, fordelt på deciler fra slutningen af 70'erne til begyndelsen af 90'erne. Den rin-

gest stillede tiendedel af befolkningen har fået realindkomsten reduceret med 17%, mens den bedst stillede tiendedel har fået den hævet med over 60%. Når de fattigste direkte har haft fald i deres disponible realindkomst, skyldes det stigende huslejer i offentlige boliger. Den engelske boligpolitik er et helt kapitel for sig.

Unge er en udsat gruppe, og realindkomsterne blandt lavtlønnede unge er faldet 10% siden 1977. Der er altså mere på spil, og indkomstforskellene er større mellem dem, der klarer sig godt (og har en god uddannelse) og dem som ikke gør (og har). Dette gælder sammenlignet med de unge for 20 år siden, ja sågar for 10 år siden.

Og der er dobbelt så mange børn i den fattigste tiendedel af befolkningen som i den rigeste, hvilket til dels hænger sammen med fattigdommen hos de etniske minoriteter. Over en tredjedel af ikke-hvide er i den fattigste femtedel af befolkningen. Særlig hårdt ser det ud for vestindere og pakistanere (hvor halvdelen er i bundgruppen). Indere er derimod overrepræsenteret i middel og over middel grupperne.

Figur 3 kan måske illustrere, at en liberal politik, der satses på vækst for højindkomsterne, ikke med garanti gavner lavindkomsterne.



Figur 2. Internationale ulighedstendenser – ændringer i uligheden, pct. p.a.

Note: Figuren viser den årlige ændring i ulighedsindeks (Ginikoefficient, procentpoint per år). England har altså haft en betydelig stigning i uligheden i 1977-90, mens Danmark har haft et fald (i 1981-87).

Kilde: Rowntree-rapporten.

En større kage sikrer ikke nødvendigvis de fattigste nogen større bid, når markeds kræfterne står for fordelingen. Åbenbart ikke over en 10-15-årig periode; men måske på længere sigt?

4. Årsagerne til omfordelingen

Rowntree-rapporten angiver flere grunde til den stigende ulighed i UK:

- den internationale arbejdsdeling har ført til voksende arbejdsløshed og mangel på økonomisk aktivitet. Det synes også mere vanskeligt for arbejdsløse at komme tilbage på arbejdsmarkedet
- stedse flere lever af overførselsindkomster
- alligevel mangler der incitamenter til at tage arbejde
- enlige voksne og enlige forældre stiger i antal, og de har det svært på arbejdsmarkedet
- det samme har de, som lever sammen med en anden uden arbejde
- omvendt har flere kvinder fået arbejde, og kvindernes løn er steget i forhold til mændenes
- der er altså sket en polarisering mellem par, som begge har arbejde, og familier, hvor ingen har arbejde¹
- denne polarisering hænger sammen med uddannelsesbaggrund, som igen hænger sammen med social og etnisk baggrund

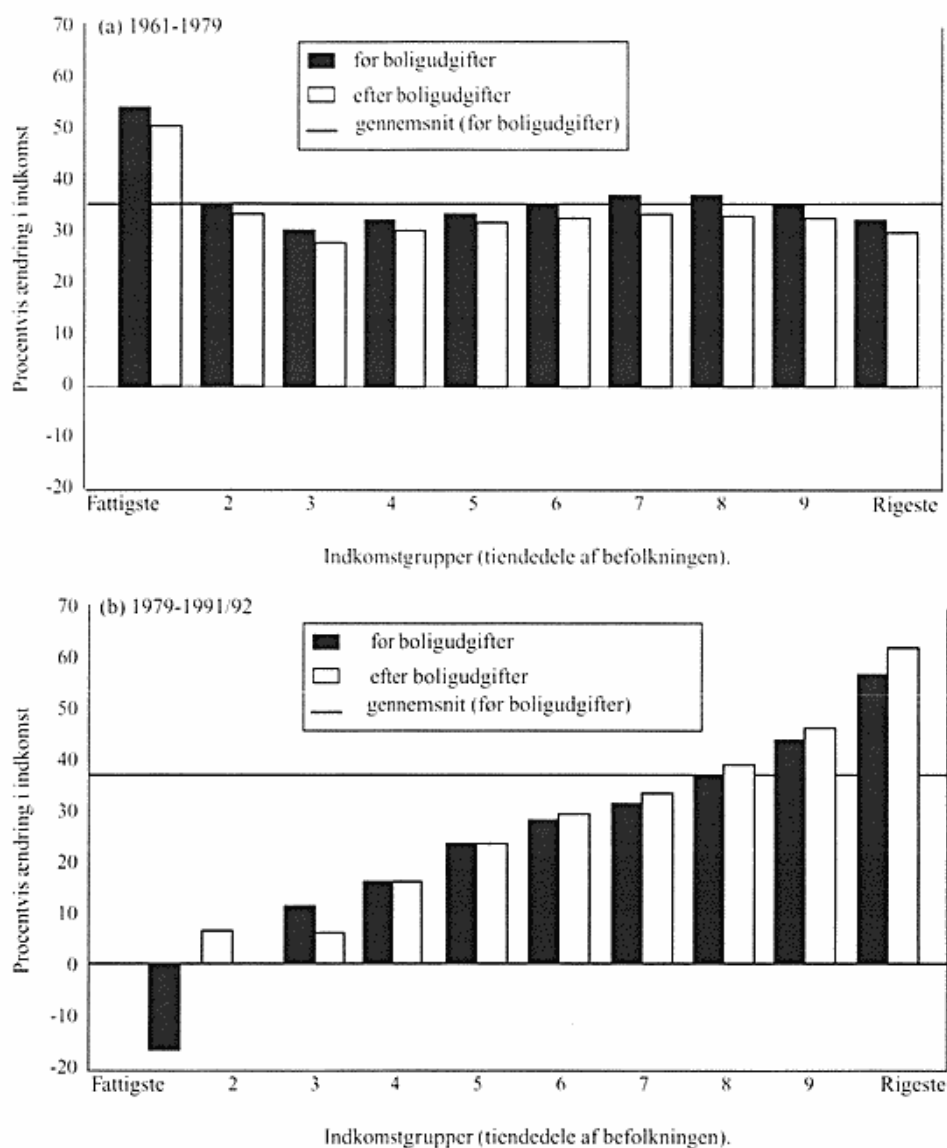
- og en social cirkel er i gang: opsplitning mellem nedslidte bydele for de udstøede og velplejede forstæder for de velbærgede.

Det ejendommelige er, at vi stort set kan genkende alle disse elementer fra den danske virkelighed. De eneste områder, hvor der virkelig er forskel, synes at være to:

- i England er lønforskellene steget stærkt, mens de er blevet mindre i Danmark i samme periode (Hummelgaard, 1994)
- og indkomstoverførslerne i UK er ifølge rapporten langt fra fulgt med gennemsnitslønningerne, hvor fx folkepensionen nøje har fulgt lønningerne i dansk industri (Hummelgaard m.fl. 1995).

Dermed kan vi forklare Danmarks pæne placering i figur 2; men stigende polarisering og begyndende ghettodannelse oplever vi alligevel. Den økonomiske situation for familier på overførsel i Danmark er måske relativt acceptabel, i hvert fald sammenlignet med UK,

1. I 1993 havde over 40% af familier med én voksen ingen erhvervsindkomst, hvor tallet var 24% i 1975. I samme periode er andelen af familier med to voksne, som begge havde arbejde, steget fra 51 til 60%, mens andelen, hvor ingen havde nogen erhvervsindkomst, steg fra 3 til 11%.



Figur 3. Ændringer i den disponible realindkomst i England – fordelt på indkomstgrupper.

Kilde: Rowntree-rapporten.

men dermed ikke være sagt, at alle disse familier er ordentligt integreret i samfundet.

Det kan i øvrigt være lidt svært at forstå Rowntree-rapportens begrundelser. Hvis overførslerne er så høje, at det ikke kan betale sig at arbejde, hvordan kan arbejdsløshed så være årsag til øget ulighed? Og hvordan kan man anføre som grund til stigende ulighed, at stedse

flere lever af overførsler – men alligevel mangler der incitamenter til at tage arbejde?

En del af forklaringen ligger dog nok i, at indkomstoverførslerne vel er fulgt med de laveste lønninger, men ikke med gennemsnitslønnen. Lønspredningen er som nævnt steget, og de lavtlønnedes fidus ved at tage arbejde er følgelig ikke blevet større. Stadigvæk er den

gennemsnitlige kompensationsgrad i UK langt lavere end hertilands, så en stigning i arbejdsløsheden slår stærkere igennem på indkomstfordelingen.

Endelig spiller det en rolle for indkomstfordelingen, at der i UK har været en kraftig vækst i antallet af selvstændige, som tegner sig for polerne i indkomstspektret. Mange små foretagender inden for rengøring, handel og service tjener tilsyneladende meget lidt. Nogle sælger alene familiens egen arbejdskraft. Etniske grupper af selvstændige ligger blandt de allertaveste indtægter (i det omfang, man nu kan måle dem).

5. En digression om måling af ulighed

Rowntree-rapporten gør i øvrigt ikke meget ud af problemerne med at måle ulighed. Økonomisk vækst fører vel alt andet lige til stigende ginikoefficienter.

Større velstand og et rigeligt boligmarked vil føre til mindre familier. Men statistisk set vil familiedelinger føre til registrering af større ulighed. Ægteskabet er som bekendt en overordentlig indkomstudlignende institution (jf. DØR, 1991).

Også stigende uddannelsesniveau vil give større ginikoefficienter, fordi det giver større indkomstforskelle livet igennem. Men det er vel en ulykke, der er til at overskue for den højtuddannede, der nok sugede på lappen som student, men for hvem livsindkomsten måtte være er det relevante mål.

Endelig kunne man spørge, om ikke ulighed skulle måles på forbrug, snarere end indkomst. Hvis de skal overleve, må de fattigste grupper i Rowntree-rapporten nu også få tilskud fra familie eller Frelsens Hær, hvis ikke de tjener sorte penge.

Så når uligheden stiger i Tyskland (jf. figur 2), kan det måske forklares ved målemetoder. Men når Danmark i samme figur tegner sig for større lighed, kan de her nævnte måleproblemer ikke forklare det. Ej heller kan de vel forklare, at Englands ulighed er vokset så markant mere end Tysklands.

Og enhver, som har været i London for nylig, har kunnet opleve det voldsomme udbud af lavtlønnet arbejdskraft. Det er næppe heller tilfældigt, at så mange forretningsfolk kører i li-

mousine med chauffør – en pendlingsform, som vi sjældent ser i København.

6. *Kuren*

Rowntree-rapporten erkender, at internationaliseringen sætter grænser for socialpolitikken, men mener dog, der er nogen bevægelsesfrihed tilbage.

Man vil satse på uddannelse, social- og skattepolitik samt bolig- og byudviklingspolitik. Det lyder, som om vi har hørt det før.

Men det er interessant, at denne gruppe har kunnet nå til enighed om at foreslå bedre indkomster for de lavtlønnede. Én mulighed kunne være at genindføre minimumslønningerne. Samtidig vil man styrke incitamenterne til at gå i arbejde. For selv om kontanthjælpen er lav, set med danske øjne, så er de lave lønninger til tider endnu lavere.

Men forslagene til ændrede incitament må undre. Man vil for en tid bevare støtte til folk, som kommer i arbejde – så fordelene ved at komme i gang bliver indlysende. Men bliver incitamentet til at spadsere ind og ud af arbejdsmarkedet så ikke et problem?

7. *Minimumslønningerne*

Andre undersøgelser tyder da også på, at afskaffelsen af minimumslønningerne i England nok førte til lønfald, men ikke til øget beskæftigelse (jf. fx Machin og Manning, 1994). Faktisk kunne der se ud til at være en positiv sammenhæng mellem beskæftigelse og minimumslønninger (hvad vej sammenhængen så ellers går). Minimumslønninger har i England angiveligt haft betydning for lønstrukturen i de relevante erhverv, men ikke for beskæftigelsen. Også i USA kunne det se ud til, at forhøjelser af minimumslønninger ikke reducerer beskæftigelsen (Card og Krueger, 1994).

Men hvad er det? Har beskæftigelsen ikke noget at gøre med lønningernes højde? Er alt, hvad vi lærte hos Ølgaard om efterspørgslen efter produktionsfaktorer, da helt passé?

Nu er arbejdsmarkedet langt fra noget perfekt marked, ikke engang i de angelsaksiske lande. Der er mange delmarkeder, de hænger mere eller mindre godt sammen og på mange af dem er der monopson- og/eller monopol-lignende tilstande. Men fuldt så væsentlig er

måske betydningen af indkomstoverførslerne. Selv om de er lave i England, så sætter de vel en grænse for, hvad folk vil acceptere af løn og dermed arbejde. Det behøver altså ikke at være efterspørgselskurven på arbejdsmarkedet, der har mistet sin vante hældning; men udbudet, der knækker (hvis ikke det helt forsvinder), når lønnen bliver lavere end kontanthjælpen. Dog tyder de empiriske resultater ikke på, at denne forklaring kan stå alene.

Det bør tilføjes, at de sidste mindstelønninger i UK først blev afviklet i 1993 (hvor niveauet var 30 kr. i timen!). Denne begivenhed kan altså ikke forklare udviklingen 1977-90, som vist i figur 1.

Under alle omstændigheder er det forunderligt, at Rowntree-rapporten gør så meget ud af manglen på incitament til at tage arbejde trods de lave overførsler. Heraf kan vi lære, at det er hele indkomststrukturen, ikke niveauet, vi skal fokusere på. Vi løser næppe mange beskæftigelsesproblemer ved en isoleret nedsættelse af minimumslønningerne.

8. Lønspredningen

Det er almindeligt antaget, at den øgede lønspredning i de angelsaksiske lande skyldes deres liberale politik, mens udviklingen i Kontinental-Europa er mere påvirket af en velfærdspolitik, hvor minimumslønninger og sociale overførsler spiller en større rolle for løndannelsen. Hertil kommer så betydningen af uddannelsespolitikken. Det gælder både for USA og UK, at de ikke har samme traditioner for faglige uddannelser som i fx Danmark og Tyskland.

Man kan dog spørge, om ikke udenrigshandlens sammensætning, herunder eksportstrukturen, spiller en rolle i denne sammenhæng. Når Danmark har haft faldende ulighed, hænger det ifølge Hummelgaard (1994) sammen med faldende lønforskelle blandt de beskæftigede. Det kunne selvfølgelig forklares med niveauet for dagpenge, minimumsløn og uddannelseseksplosion. Men også England har haft en voldsom vækst i de videregående uddannelser.

Derimod ved vi, at den danske eksport er domineret af varer med ringe uddannelsesind-

hold (jf. Hansen 1993). Det seneste opsving har jo også været præget af industriprodukter med beskedent uddannelsesindhold (møbler, metalind.) fra regioner, der ikke er plaget af universiteter (Ringkøbing, Viborg). Hvis eksportindustrien nu har været lønførende i det sidste tiår, kan det måske forklare de faldende lønforskelle.

Omvendt kunne UK's lønstruktur være påvirket af eksporten af serviceydelser, herunder finansielle ydelser, som er præget af høje lønninger og høj uddannelse. Eller sagt på en anden måde: Væksten i den engelske eksport er måske præget af højt lønserhverv og bidrager derfor til øget ulighed, mens væksten i den danske eksport er præget af lavtlønserhverv og bidrager derfor til større lighed? Også Tysklands eksportsammensætning og lønudvikling kunne passe ind i dette billede. Det var da værd at undersøge nærmere.

En subjektiv konklusion

Uanset forklaringerne: Den engelske model er ikke rar – det er min helt personlige konklusion. Men den liberale politik er næppe alene om at forklare udviklingen. Og det bliver svært at ændre systemet markant – penge alene gør det i hvert fald ikke, rent bortset fra, at de kan blive svære at skaffe.

Det kan lyde bizart, at incitamentet til at tage arbejde er beskedent for store grupper, når indkomstuligheden er vokset og niveauet for overførslerne er faldet markant i forhold til gennemsnitslønningerne. Men nissen flytter med, når både overførsler og lave lønninger reduceres!

Målt med en engelsk alen ligner Danmark nok et smørhul. Vi har ganske vist mange problemer, som ligner de engelske, men i en langt mindre målestok.

Ikke desto mindre kan internationaliseringen tvinge os i retning af engelske tilstande. Hvis kapital- og personbeskatningen skal lempes, kan der blive behov for nye/større skatter på ting og ydelser, der ikke flytter over grænsen (som fx ejendomsskatter og brugerbetaling, jf. Sørensen 1995). Men der må også være mulighed for at afluse det danske system, fx ved at reducere pengestrøm og gratisydelser til vel-

bjergede danskere. Selvfølgelig var det endnu bedre, hvis vi fik reduceret behovet for overforsler til arbejdsduelige danskere.

Velfærdsstatens finansieringsproblemer skulle dog være til at løse; hvis der var en vilje, var der vel også en vej.

Polariseringen er langt vanskeligere at tackle, både i det engelske og danske samfund.

Litteratur

- Atkinson, A.B. og J. Micklewright. 1992. *Economic Transformation in Eastern Europe and the Distribution of Income*. Cambridge 1992.
- Card, David og Alan Krueger. 1994a. Minimum Wages and Employment: A Case Study of the fast food industry in New Jersey and Pennsylvania. *American Economic Review*, 84.
- Card, David og Alan Krueger. 1994b. A Living Wage? The Effects of the Minimum Wage on the Distribution of Wages, the Distribution of Family Earnings, and Poverty. Princeton University Industrial Relations Section Working Paper No.333.
- Dickens, Richard; Stephen Machin og Alan Manning. 1994. Estimating the Effect of Minimum Wages on Employment From the Distribution of Wages: A Critical Review. Centre for Economic performance Discussion Paper No 203.
- Goodman, A. og S. Webb. 1994. *For Richer and Poorer: The Changing Distribution of Income in the United Kingdom, 1961-91*. London.
- Groes, Nils. 1995. To Have or Not to Have. I: *The Good Society*, Ministry of Social Affairs, København.
- Groes, Nils. 1995. *Ulighed i Danmark*. AKF Memo, København.
- Groes, Nils; Michael Møller og Eigil Boll Hansen. 1994. To Have and Have Not – Tendencies to Dichotomy in Local Societies. I: *Challenges to Local Government in European Welfare Development*. AKF, København.
- Hansen, Christian. 1993. Uddannelse som produktionsfaktor. Institut for Grænseregionsforskning, Aabenraa.
- Hansen, Christian. 1994. Formelle uddannelsers betydning for Danmarks internationale konkurrencedygtighed. *Nationaløkonomisk Tidsskrift* nr. 3.
- Hummelgaard, Hans og Leif Husted. 1994. *Den ulige indkomstfordeling*. AKF Nyt, nr. 2, Kbh.
- Hummelgaard, Hans; Ole Olesen, Peter Olsen og Leif Husted. 1995. *Udgiftspresset på aldreområdet*. AKF, København.
- Machin, Stephen og Alan Manning. 1994. Minimum Wages, Wage dispersion and Employment: Evidence from the UK Wage Councils. *Industrial and Labor Relations Review*, 47.
- Rowntree Foundation, Joseph. 1995. *Inquiry into Income and Wealth*. Volume 1: Chaired by Sir Peter Barclay. Volume 2 by John Hills. York.
- Social Justice, The Commission on. 1994. *Social Justice – Strategies for National Renewal*. London.
- Sørensen, Peter Birch. 1995. *De nordiske velfærdsstater og den europæiske integration*. Rapport 4, Nordiska Ekonomiska Forskningsrådet, Uppsala.
- Økonomiske Råd, Det. 1991. *Dansk økonomi*. November. København.
- Ølgaard, Anders. 1962. *Efterspørgslen efter produktionsfaktorer*. Københavns Universitet, Økonomisk Institut, København.

Hidtil har det ikke været nemt at forhindre udstødelse fra arbejdsmarkedet eller begyndende ghettodannelse. Mere eller mindre helljertede integrationsforsøg har heller ikke rigtig battet.

Man kan spørge, om det overhovedet er muligt; men vi kan ikke gøre os håb om at bevare velfærdsstaten, hvis vi ikke vil ændre den.

bjergede danskere. Selvfølgelig var det endnu bedre, hvis vi fik reduceret behovet for overforsler til arbejdsduelige danskere.

Velfærdsstatens finansieringsproblemer skulle dog være til at løse; hvis der var en vilje, var der vel også en vej.

Polariseringen er langt vanskeligere at tackle, både i det engelske og danske samfund.

Litteratur

- Atkinson, A.B. og J. Micklewright. 1992. *Economic Transformation in Eastern Europe and the Distribution of Income*. Cambridge 1992.
- Card, David og Alan Krueger. 1994a. Minimum Wages and Employment: A Case Study of the fast food industry in New Jersey and Pennsylvania. *American Economic Review*, 84.
- Card, David og Alan Krueger. 1994b. A Living Wage? The Effects of the Minimum Wage on the Distribution of Wages, the Distribution of Family Earnings, and Poverty. Princeton University Industrial Relations Section Working Paper No.333.
- Dickens, Richard; Stephen Machin og Alan Manning. 1994. Estimating the Effect of Minimum Wages on Employment From the Distribution of Wages: A Critical Review. Centre for Economic performance Discussion Paper No 203.
- Goodman, A. og S. Webb. 1994. *For Richer and Poorer: The Changing Distribution of Income in the United Kingdom, 1961-91*. London.
- Groes, Nils. 1995. To Have or Not to Have. I: *The Good Society*, Ministry of Social Affairs, København.
- Groes, Nils. 1995. *Ulighed i Danmark*. AKF Memo, København.
- Groes, Nils; Michael Møller og Eigil Boll Hansen. 1994. To Have and Have Not – Tendencies to Dichotomy in Local Societies. I: *Challenges to Local Government in European Welfare Development*. AKF, København.
- Hansen, Christian. 1993. Uddannelse som produktionsfaktor. Institut for Grænseregionsforskning, Aabenraa.
- Hansen, Christian. 1994. Formelle uddannelsers betydning for Danmarks internationale konkurrencedygtighed. *Nationaløkonomisk Tidsskrift* nr. 3.
- Hummelgaard, Hans og Leif Husted. 1994. *Den ulige indkomstfordeling*. AKF Nyt, nr. 2, Kbh.
- Hummelgaard, Hans; Ole Olesen, Peter Olsen og Leif Husted. 1995. *Udgiftspresset på aldreområdet*. AKF, København.
- Machin, Stephen og Alan Manning. 1994. Minimum Wages, Wage dispersion and Employment: Evidence from the UK Wage Councils. *Industrial and Labor Relations Review*, 47.
- Rowntree Foundation, Joseph. 1995. *Inquiry into Income and Wealth*. Volume 1: Chaired by Sir Peter Barclay. Volume 2 by John Hills. York.
- Social Justice, The Commission on. 1994. *Social Justice – Strategies for National Renewal*. London.
- Sørensen, Peter Birch. 1995. *De nordiske velfærdsstater og den europæiske integration*. Rapport 4, Nordiska Ekonomiska Forskningsrådet, Uppsala.
- Økonomiske Råd, Det. 1991. *Dansk økonomi*. November. København.
- Ølgaard, Anders. 1962. *Efterspørgslen efter produktionsfaktorer*. Københavns Universitet, Økonomisk Institut, København.

Hidtil har det ikke været nemt at forhindre udstødelse fra arbejdsmarkedet eller begyndende ghettodannelse. Mere eller mindre helljertede integrationsforsøg har heller ikke rigtig battet.

Man kan spørge, om det overhovedet er muligt; men vi kan ikke gøre os håb om at bevare velfærdsstaten, hvis vi ikke vil ændre den.